

GAZDASÁG & TÁRSADALOM

Journal of Economy & Society

A TARTALOMBÓL:

Simai Mihály:

A tudomány és a főbb globális problémák
a tudásalapú gazdaság felé vezető úton

Olaf H. Bode:

Die Probleme von Basel III für deutsche Volks- und Raiffeisenbanken

Clemens Jäger – Tina Jäger – Daniela Hofmann:

Scientific evaluation of Sound Branding as an integrative part of brand management

Kovács Dezső – Póla Péter – Finta István:

A LEADER program és az alulról építkező vidékfejlesztés
néhány tapasztalata Magyarországon

Resperger Richárd:

A pénzbeli családtámogatás főbb formái Magyarországon

Paár Dávid:

Az európai országok sportfogyasztásának és életminőségének összefüggései

2011/3-4

SZÉCHENYI TERV

Gazdaság & Társadalom

Journal of Economy & Society

Megjelenik évente négy alkalommal
A kiadvány a TÁMOP - 4.2.2. B - 10/1 - 2010 - 0018. számú projekt keretében valósult meg
A folyóirat kiadását a Soproni Tudós Társaság támogatta

Főszerkesztő / Editor: Dr. Székely Csaba DSc

Főszerkesztő helyettes / Deputy Editor: Dr. Kulcsár László CSc

Szerkesztőbizottság / Associate Editors: Dr. Andrásy Adél CSc, Dr. Fábián Attila PhD, Dr. Joób Márk PhD, Dr. Kulcsár László CSc, Dr. Székely Csaba DSc

Szerkesztőségi munkatárs / Assistant: Szikra Andrea

Nemzetközi tanácsadó testület / International Advisory Board:

Prof. David L. Brown PhD (Cornell University, USA), Dr. Csaba László DSc (Közép Európai Egyetem, Budapest), Dr. Rechnitzer János DSc (Széchenyi István Egyetem, Győr), Dr. Nigel Swain PhD (School of History, University of Liverpool, UK), Dr. Caleb Southworth PhD (Department of Sociology University of Oregon, USA), Dr. Franz Schausberger PhD (Universität Salzburg, Österreich), Dr. Szirmai Viktória DSc (MTA Szociológiai Kutatóintézet, Budapest), Dr. Bóhm Antal DSc (MTA Politikai Tudományok Intézete, Budapest), Dr. Ingrid Schwab-Matkovits PhD (Fachhochschulstudiengänge Burgenland, Eisenstadt, Österreich), Dr. Bozidar Lekovic PhD (Faculty of Economics, Subotica, Serbia), Dr. Djerdji Petkovic PhD (Faculty of Economics, Subotica, Serbia).

Közlésre szánt kéziratok / Manuscripts:

Kéziratokat kizárólag e-mailen fogadunk, nem őrünk meg, s nem küldünk vissza! A kéziratok formai és szerkezeti követelményeit illetően lásd a folyóirat hátsó belső borítóját. / *We accept APA (Harvard) style only.*

A kéziratokat és a közléssel kapcsolatos kérdéseket a következő e-mail címre várjuk: / *Send manuscripts and letters by e-mail only to: kulcsar.laszlo@bpc.nyime.hu*

A közlésre elfogadott kéziratok összes szerzői és egyéb joga a kiadóra száll. / *Acceptance of material for publication presumes transfer of all copyrights to the Publisher.*

A kéziratokat két független anonim bíráló értékeli. / *Articles are refereed by anonym reviewers before publication.*

Ismeretésre szánt könyveket az alábbi címre várjuk / Send books for review to:

Dr. Kulcsár László egyetemi tanár
Nyugat Magyarországi Egyetem Sopron Ferenczy J. u. 5. 9400 Hungary

Előfizetés: Intézményeknek: 2800 Ft./év; Egyéni előfizetés: 1700 Ft./év;
Példányonkénti ár: 700 Ft./dupla szám: 1400 Ft.

Nyomdai munkálatok / Printing: Scarbantia Nyomda - Palatia Kft.

H-9400 Sopron, Tárczy-Homoch Antal u. 12.
Tel.: 99/702-001 | E-mail: nyomda@scarbantia.hu

ISSN 0865 7823

Copyright © 2011 Nyugat – magyarországi Egyetem Kiadó

Gazdaság & Társadalom

3. ÉVFOLYAM

2011. MÁJUS

3-4. SZÁM

TARTALOM

Table of Contents and Abstracts in English: See page 196

TANULMÁNYOK

A tudomány és a főbb globális problémák a tudásalapú gazdaság felé vezető úton Simai Mihály	3
Die Probleme von Basel III für deutsche Volks- und Raiffeisenbanken Olaf H. Bode	22
Scientific evaluation of Sound Branding as an integrative part of brand management Clemens Jäger – Tina Jäger – Daniela Hofmann - Tino Bensch	48
Vizióterápia – az Európai Unió foszladozó jövőképehez Márfai Molnár László	70
A LEADER program és az alulról építkező vidékfejlesztés néhány tapasztalata Magyarországon Kovács Dezső – Póla Péter – Finta István	81
A LEADER program szerepe az agrárfoglalkoztatási válsággal küzdő kistérségekben Ritter Krisztián – Kassai Zsuzsanna	109
Az európai országok sportfogyasztásának és életminőségének összefüggései Paár Dávid	128
Gazdaság-matematikai modellkísérlet a klaszter fenntarthatóság vizsgálatára Lukács Amarilla	147
A pénzbeli családtámogatás főbb formái Magyarországon Resperger Richárd	166

KÖNYVISMERTETÉS

Életünk és annak minősége

[Tomka Béla: *Gazdasági növekedés, fogyasztás és életminőség. Akadémia Kiadó Budapest. 2011. 306 oldal ISBN 9630590532*

Borbély József

Fejezetek a modern közgazdaságtudományból

[Móczár József: *Fejezetek a modern közgazdaságtudományból. Akadémia Kiadó Budapest. 2008. 608 oldal ISBN 9789630585378*

Apáthy Molnár Sándor

Table of Contents/Abstracts

Fejezetek a modern közgazdaságtudományból

[Móczár József: Fejezetek a modern közgazdaságtudományból. Akadémia Kiadó Budapest. 2008. 608 oldal ISBN 9789630585378]

Apáthy Molnár Sándor

Igazán furcsa és egyben nehéz feladat számomra erről a könyvről írni. Nemrégiben még diákként hallgattam Móczár József óráit, és noha könyve akkor nem készült még el, annak bizonyos fejezetei már a tananyag részét képezték.

A szerző nem kisebb feladatra vállalkozott, mint a matematikai közgazdaságtan fejlődéstörténetének bemutatása egy sajátos, kutatási irányát meghatározó perspektívából: a dinamikus közgazdaságtan nagy állomásait és az ahhoz vezető utat ismerhetjük meg komoly tudományfilozófiai és elmélettörténeti megalapozás után. Utóbbi megfogalmazás nem is teljesen pontos, hiszen a bemutatott modelleket és eredmények folyamatos elmélettörténeti beágyazottság mellett ismerheti meg az olvasó, melyet egyéb természet- és társadalomtudományok eredményeivel is szintetizál a Móczár.

A 14 önállóan is helytálló fejezetet 3 nagyobb egységre bontanám. Az első egység – mely az első négy fejezetet öleli fel – leginkább elmélettörténeti, leíró jellegű. Az időről időre felbukkanó, komoly matematikai ismereteket igénylő megjegyzések már itt a könyv elején kihívások elé állítják az olvasót, és az egymást követő, néhol ütköző elméletek közötti kiigazodás bizony fokozott éberséget és koncentrációt igényel. A szerző maga is bevallja, hogy magasra tette a mércét. Nem egy a manapság oly gyakori, a tudományt népszerűsítő könyvet tarthatunk kezünkben, hanem egy a szakterületet ismerő, vagy legalábbis abban kiigazodni képes ember számára is nehezen olvasható művet, mely nem csupán a közgazdaságtan, de a matematika bizonyos területeinek is magas szintű ismeretét feltételezi olvasójáról.

Az első fejezetben (A neoklasszikus közgazdaságtan genezise) a marginalista forradalomban jelöli meg a modern közgazdaságtan nyitányát. A változások nem csupán a közgazdaságtan területére terjedtek ki. A fejezetből pontosan kitűnik, hogy a logicista filozófia nyomán átalakult gondolkodásmód éppúgy megjelent a matematikában, fizikában, és egyéb tudományokban, melyek vice versa hatottak egymásra. Elterjedt az a szemlélet, hogy a matematikának az ún. kísérleti tudományokban való alkalmazhatóságának gátat szabhat a mérések pontossága, így annak javítását tűzték ki célul. Egy másik fontos változás, hogy a nemeuklideszi geometria megjelenésével már a tudományok királynője sem volt többé egységes, melyből biztos ismeretek szerezhetők. Ez vezetett el a szabad kísérletezéshez, modellezéshez. Ehhez már csak az oktatásnak kellett alkalmazkodnia...

Két kutatási irányt mutat be a szerző a második fejezetben (A költség-érték vs. hasznosságérték ökonómiaja: G. C. Evans vs. F. P. Ramsey): az egyik oldalt

a szubjektív hasznosságelméletet tagadó Volterra és tanítványa Evans-, míg a másikat az azt elfogadó Ramsey képviselte. Kiemelendő, hogy a szerző vizsgálja a méltatlanul feledésbe merült magyar közgazdász, Theiss Ede eredményeit is. Ramseynek, aki a valószínűség-számítás területén tevékenykedett, kifejezetten szimpatikus volt a hasznosság maximalizálásán alapuló közgazdaságtan, és nem kétséges, hogy az ő nézete kerekedett felül. Ramsey 1928-as *A Mathematical Theory of Saving* c. dolgozatában azt a kérdést teszi fel magának: adott időpontban a GDP hányad részét fogyasszuk el és takarítsuk meg (illetve abból mennyi kerüljön beruházásra), amellyel a jövőbeli termelést növelhetjük, növelve ezzel a fogyasztást. A mögötte rejlő alapgondolat ma már teljesen banális: ha ma többet takarítunk meg, akkor többet fogyaszthatunk holnap. Ez, ami Keynes-Ramsey-szabályként vonult be a közgazdaságtan történetébe, az opportunity cost első világos megfogalmazásának tekinthető.

A könyv 3. fejezete (A Ramsey-modell kiejátszástései) az előzőekben bemutatott modell tudományos utóéletét kíséri végig. A matematika területén az 50-es évek forradalmi változásokat hoztak. Pontrjaginék kidolgozták a maximum elvet és hódító útjára indult az optimális irányítás. Az eredetileg az űrkutatás által életre hívott új tudományág hamar lelkes felhasználókra talált a közgazdaságtanban is. Cass 1965-ben dolgozta át a Ramsey modellt optimális irányítási modellé, és csupán apróbb változtatásokkal élt. Nevezetesen: a társadalmi hasznosságot az időben diszkontálva vette figyelembe és konstans ütemben nőtt a munka. A modell egy másik felhasználója Solow volt, akinek modelljéről azóta be is látták, hogy bizonyos feltételek fennállása esetén olyan a dinamikája, mint a Ramsey-modellé konstans megtakarítási ráta mellett. Túlzott egyszerűsítés – sőt hiba – lenne azonban azt mondanunk, hogy a Solow-modell a Ramsey-modell speciális esete lenne. A Ramsey-modell egyik legvitathatóbb feltevése, hogy minden periódusban új generáció születik és az előző meghal (vagyis sosem élnek együtt a generációk). Ezt a feltevést Samuelsonnak sikerül feloldania 1958-ban és ezzel megteremtí az együttélő nemzedékek modellcsaládját (OLG-modellek), melyet követnek majd Diamon, Fischer és Blanchard munkái is.

A következő, 4. fejezethez (Trygve Magnus Haavelmo és a sztochasztikus forradalom) vezető gondolati ugrás talán túl nagyinak tűnhet, a szerző ugyanis az ökonometria kialakulását és fejlődését mutatja be. Tulajdonképpen nem is az ugrás nagy, hanem a vállalás: a fejezetben Móczár József kísérletet tesz a matematikai közgazdaságtan és az ökonometria viszonyának rendezésére, azok tudománytörténeti egymásra hatásainak bemutatására. A kapcsolat kulcsa a bizonytalanság fogalma, melyet a valószínűségelméletől „kapott” az ökonometria, később pedig a sztochasztikus dinamikus közgazdaságtan kifejlődéséhez, és a mai napig széles körben elterjedt DSGE modellekhez vezetett.

A második egység (5-9. fejezetek) nyitánya a meglehetősen rövid 5. fejezet (Matematikai formalizmus a közgazdaságtanban) az elmélettörténészek

és filozófusok matematikai formalizmusok körül kialakult kibékíthetetlen vitáját mutatja be: az egyik álláspont szerint a tiszta matematikától mára már elválaszthatatlan közgazdasági modellek nincsenek kapcsolatban a konkrét tényekkel (és gyakran a matematikai eredményeknek is nehéz közgazdasági jelentést tulajdonítani), másrészt a közgazdasági elméletek látványosan zavarossá válnak a matematikai formalizmusok nélkül. Itt kerül bemutatásra Hilbert formalizmusa, az ezt ért támadásoknak gátat szabó Kurt Gödel lehetetlenségi tétele, melyben felmenti a matematikát a tévedhetetlenség kényszere alól, valamint az ezzel szorosan összefüggő Lakatos Imre matematikai filozófiája, mely visszaállította a matematika becsületét.

„Betoppant egy rövid időre a területünkre, és azóta már az nem lesz ugyanaz, mint volt”¹⁰⁹. Talán ez a Samuelsontól vett idézet írja le leginkább Neumann János közgazdaságtanban tett kirándulását, melyről a 6. fejezet szól (Neumann János, a vendégközgazdász). Noha szigorú értelemben véve Neumannnak egyetlen közgazdaságtani cikke született,¹¹⁰ az mégis akkora horderejű volt, hogy azt Weintraub csak úgy jellemezte, hogy „single most important”, vagyis szabad fordításban egyedülállóan legfontosabb. Joggal mondta, hiszen azóta egy sor olyan közgazdasági eredmény látott napvilágot, melyet a Neumann-modell előlegezett meg, vagy implicite már tartalmazott is. A továbbiakban a szerző bemutatja a modellhez kapcsolódó egzisztencia- és unicitás tételeket, a Perron-Frobenius-tételeket, végül a meglehetősen sűrű bizonyítások sorát Neumann játékelméleti eredményeivel zárja. Bár érezhetően kevésbé kapcsolódik ez utóbbi téma a könyv egészén át felvázolt tudománytörténeti és gondolati ívhez, mégis úgy érzem, hogy – figyelembe véve a játékelméletnek Neumann munkásságában betöltött szerepét – túl kevés az a 3 oldal, amit ennek szentelt a szerző, még ha hivatkozik is Forgó és Gömöri könyveire, ahol a témáról bővebben olvashatunk.

A gondolat fonalát a liberális közgazdaságtannal fűzi tovább, mely Neumannt kiszorította az amerikai tankönyvekből, és melynek megerősödéséért leginkább a Cowles Bizottság volt felelős. A 7. fejezetben (Alfred Cowles befektetései: az ökonometria és a matematikai közgazdaságtan új módszerei). A Cowles Bizottság (1932-1954) megalakulásától a Cowles Alapítványig (1955-) követi nyomon annak szerepét a közgazdaságtan „amerikanizálásában”, valamint olyan folyamatok

109 Samuelson, P. A. [1989]: A Revisionist View of von Neumann's Growth Model. In: Dore, Chakravarty and Goodwin [1989], p. 121.

110 Neumann, John von (1937): Über ein ökonomisches Gleichungssystem und eine Verallgemeinerung des Brouwerschen Fixpunktsatzes. Ergebnisse eines Mathematischen Kolloquiums. 8, pp. 73-83.

támogatásában, „ami elvezetett Jevons racionális várakozás mércéitől Lucas (1973, 1975)¹¹¹ racionalitáselméletéig” [286.old.].

A 8. fejezet (Bourbaki ars poeticája: tiszta struktúrák egy tisztátlan világra) középpontjában a „transzocéáni öszvér”, Gérard Debreu áll, akinek munkássága nyomán a matematikai közgazdaságtan formalizálódása folytatódott. Mint azt már megszokhattuk, itt is messziről indít a szerző: a Bourbaki-csoport munkásságának bemutatásával kezdődik a fejezet, majd láthatjuk, miként hatott ez a csoport a matematikusokra és – többek közt – Debreu-n keresztül a közgazdászokra is. Ennek egyértelmű bizonyítéka Debreu Theory of Value c. munkája, mely a Bourbaki-csoport Theory of Sets c. könyvének közgazdasági leképezése.

Debreu munkásságának bemutatása folytatódik a 9. fejezetben (Az Arrow – Debreu-modell és a Kornai-kritika). Az egyensúlyelmélet megalapozói közt jelöli meg Smith-t, Ricardot és Cournot-t, valamint a magyar Wald Ábrahámot, akinek modelljét be is mutatja. A példaként szolgáló háromtermékes GE modellt részletesen elemzi, kitérve annak stabilitására és fázisdiagramjaira. A fejezet második részében az előzőekben vázoltak kritikáit olvashatjuk, melyeket Kornai és Hahn fogalmazott meg. A szerző, mintha csak nem kívánna a vitában állást foglalni, az ex ante és ex post modellszemlélet leírása után az AD modellt inkább ex ante szemléletűnek nevezi, míg Kornai megközelítését inkább ex postnak, így tulajdonképpen megelégszik azzal az eredménnyel, hogy – élve a régi, egyszerű hasonlattal – nem hasonlítható össze a körte az almával.

A 10-14. fejezet öleli fel a harmadik nagy gondolati egységet, melyben a szerző a dinamikus közgazdaságtan fejlődését foglalja össze, és itt kerül sor a területen elért saját eredményeinek bemutatására is.

A 10. fejezet (Termodinamika és evolúció) sötét ló a többi között. Nehezen érthető, hogy miért került a könyv érzékelhetően jól felépített gondolati ívébe ez a pillér. A tárgyalt fizikai és biológiai modellek kétség kívül az adott tudományág főáramába tartoznak, de túlon túl bonyolultak, nehezen érthetőek a közgazdasági műveltségű olvasó számára, ráadásul nincs megjelölve a szent cél, amiért végigrágná magát rajta. Talán az egyetlen mozzanat, ami komolyabb kapcsolatot jelent e fejezet és a többi között, hogy párhuzamokat vonva az eddigi eredményekkel (ti. a stabilitás és az ahhoz szükséges irreverzibilitás), az itt tárgyalt modellekben is a már ismert sémákat igyekszik megmutatni, az egyes elemeket kölcsönösen megfeleltetni (ahogy azt Neumann is mindig szorgalmazta): olyan természettudományos modellekben keres egyensúlyokat, ahol jelen van az irreverzibilitás.

111 Lucas, R. E. Jr. (1973): Some International Evidence on Output-Inflation Tradeoffs, *American Economic Review*, Vol. 63. pp. 326-334.

Lucas, R. E. Jr. (1973): An Equilibrium Model of the Business Cycle, *Journal of Political Economy*, Vol. 83. pp 326-334

A fizika és biológia területén tett kiterő után dinamika megjelenését és elterjedését mutatja be a szerző a 11. fejezetben (Közgazdasági dinamika: elméletek és modellek). Itt lehetőségünk van megismerni a dinamika és stabilitás fogalmát Keynes, Hicks és Samuelson olvasatában, majd a figyelem Ljapunovra irányul, aki a dinamikai rendszerek területén elért eredményeivel sajnos csak jóval később tudott hatni a nyugati közgazdászokra. Az ok nem pusztán az volt, hogy az orosz nyelvű munkákat nem olvasták a nyugati tudósok, a nagyobb probléma az volt, hogy az orosz szerzők matematikai eredményeiket mindig műszaki alkalmazásokkal ellátva „tisztátlannak” számítottak Nyugaton. A fejezet – már csak terjedelme okán is – érezhetően hangsúlyos, mivel igen komoly közgazdasági modellek mellett (például Káldor-modell) a szerző saját eredményeinek egy részét is itt közli, melyet az input-output modellek turnpike-elméletének területén ért el és empirikus elemzésekkel is támogatja azt. A figyelem középpontjában ismét Neumann áll, hiszen a probléma középpontjában az arányos növekedést biztosító egyensúlyi megoldások, az ún. Neumann-pályák állnak.

Kiemelt figyelmet kap a Harrod-modell, hiszen a szerző külön fejezetet szentel neki (12. fejezet: A Harrod-modell nemlineáris dinamikája és strukturális stabilitása). A modell komoly viták kereszttüzében áll, ám Móczár egyértelműen az azt támogatók mellett foglal állást: az IMF pénzügyi támogatásainak megállapítása valóban még a Harrod-modell alapján történik, de csupán egy rövid mondat erejéig vázolja a másik oldal álláspontját, melynek legnagyobb szószólója Easterly 1999-es cikkében¹¹² megsemmisítő csapást mért a modellre. Az adaptív várakozások és a tökéletes előrelátás feltevésével egyszerűsítve az eredeti modellt igen precíz dinamikai elemzését láthatjuk, tételek és bizonyítások során keresztül eljutunk a modell strukturális stabilitásának bizonyításához. A növekedési modellek területén tovább haladva egy nemlineáris modellt vizsgál a 13. fejezetben (Nemlineáris dinamika klasszikus növekedési modellekben), a dinamikus Leontief-Neumann-modellt, mely a Harrod-modell általánosításának tekinthető. A fejezet fő mondanivalója, hogy ez esetben – utalva Harrod „két szarv problémájára” – ciklust és növekedést külön vizsgálni értelmetlen.

Az utolsó, 14. fejezet (Modern közgazdaság-tudomány és stabilizációs gazdaságpolitika) az állam piacgazdasági környezetben kifejtendő optimális fiskális- és monetáris politikáját vizsgálja. Előbbire a Blinder-Solow-modell, utóbbira a Dornbush-modell próbál választ adni, míg az inflációs ráta stabilitásának lehetőségeit a Cagan-modell segítségével szemlélteti. A fejezet tanulsága, hogy a stabilizációs politikák összehangolt alkalmazása szükséges.

A könyv ugyan igen messziről indítja elmélettörténeti ismertetőjét, mégis modernnek nevezném. Nem pusztán szemléletében. Észre kell vennünk, hogy a

112 Easterly, W. (1999): *The Ghost of Financing Gap: Testing the Growth Model Used in the International Financial Institutions*. Journal of Development Economics, Vol. 60, Issue 2. 423–438.

szerző megteszi az első lépést a nemegyensúlyi-paradigmaváltás irányába, s ezt tartom a könyv fő üzenetének. Ez egy igen bátor vállalkozás, mivel nem kisebb emberek bicskája tört bele, mint Kornai vagy Goodwin. Hozzá kell tenni azonnal, hogy rosszkor próbálták támadni az egyensúlyi paradigmát, hiszen akkor töretlen volt a növekedés. Épp ez okoz problémát jelen esetben, mikor gazdaságpolitikusok nem tudnak választ adni arra a kérdésre, mit kell tenni a buborékok elkerülése érdekében.

A könyv erőssége, hogy – magyar nyelven – soha nem látott összefoglalást ad a matematikai közgazdaságtan eredményeiről, modellekről, mindezt szintetizálva az elmélettörténet és tudományfilozófia fejlődésével, valamint a közgazdaságtannak egyéb tudományokkal való egymásra hatásával. Kiemelendő, mennyire fontos szerepet játszik Móczár szerint a közgazdaságtanban a sztochasztika szerepe, melynek segítségével olyan modellek építhetők, ahol az egyes változók véletlenszerű mozgása is lehetséges.

Ahogy sokszor mondani szokták: a könyv előnye a hátránya is egyben. A szerző igen nagy hangsúlyt fektet az elmélettörténeti vonatkozásokra és a matematikai közgazdaságtan jelentős modelljeinek, eredményeinek bemutatására. Ezek mellett szinte elsikkad az a néhány empirikus eredmény, szimulációs alátámasztás, mely olvasás közben arra emlékeztetne minket, hogy egy materiális világban élünk, és az abban tapasztalt jelenségekre keresünk válaszokat. Hajlamos vagyok elnézni a tudósok „elefántcsont-toronyba” való visszavonulását elnézően, sőt támogatóan figyelni, ugyanakkor a világ mindannyiszor figyelmeztet, hogy nem erre van szüksége. Emlékezzünk csak rá, hogy az utóbbi évek eseményei odáig vezettek, hogy egyes kiábrándult hangok egyenesen a neoklasszikus közgazdaságtan bukásáról beszéltek. Nem szabad tehát megfélemlenünk arról, hogy ezek a modellek kérdésekre keresnek választ, s nem önmagukért valók. Móczár esetében nincs szó ilyen látványos bezárkózásról, hisz mint említettem is, éppen ő reagál a válságra könyvében, de a hangsúlyt érezhetően az elméletre, s nem az alkalmazásra helyezi. A könyv célkitűzéseit figyelembe véve ez nem is róható fel Neki.

Nem kívánok jóslatokba bocsátkozni, mégis úgy érzem, hogy a könyv, figyelembe véve minden gyengeségét és erősségét, a matematikai közgazdaságtannal foglalkozó hazai diákok és tanárok megkerülhetetlen olvasmánya lesz. Hasonlóan hasznos lehet olyan tudósok, diákok számára, akik a könyvben is gyakran szóba kerülő társtudományok területén tevékenykednek. Ajánlom továbbá ezt a könyvet mindazoknak, akik nem riadnak vissza a – gyakran átugorható – matematikai formalizmusokkal átszótt szövegtől annak érdekében, hogy egy elmélettörténetbe ágyazott kiváló összefoglaló művet olvassanak a közgazdaságtan más tudományokkal való együttfejlődéséről.